

Elazığ'da Otopsi Yapılan Asker Ölümünün Değerlendirilmesi

Evaluation of Autopsied Military Deaths in Elazığ

Mehmet TOKDEMİR,^a
Abdurrahim TÜRKOĞLU,^a
Ferhat Turgut TUNÇEZ,^a
Turgay BÖRK^b

^aAdli Tıp AD,
Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi, Elazığ
^bAdli Tıp Kurumu
Osmaniye Adli Tıp Şube Müdürlüğü,
Osmaniye

Geliş Tarihi/Received: 13.03.2015
Kabul Tarihi/Accepted: 08.06.2015

Bu çalışma, XI. Adli Bilimler Kongresi
(23-26 Nisan 2014, KKTC)'nde
sözel olarak sunulmuştur.

Yazışma Adresi/Correspondence:
Turgay BÖRK
Adli Tıp Kurumu
Osmaniye Adli Tıp Şube Müdürlüğü,
Osmaniye,
TÜRKİYE/TURKEY
tbork7@hotmail.com

ÖZET Amaç: Askerlik, nüfus popülasyonu açısından genç ve sağlıklı kişilerin yaptığı bir görevdir. Türkiye'de 20 yaşına gelmiş her erkeğin askerlik yapma zorunluluğu bulunmaktadır. Askerler fiziksel ve psikiyatrik özellikler bakımından toplumun diğer kesimlerine göre farklılık göstermektedir. Ayrıca, asker ölümlerinin sıklığı ve nedenleri, bölgesel ve çevresel faktörlere göre değişmektedir. Bu çalışmada, otopsi yapılan asker ölümlerinin incelenmesi ve adli tıp açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. **Gereç ve Yöntemler:** Elazığ'da 2009-2014 yılları arasındaki beş yıllık süreçte Fırat Üniversitesi Adli Tıp Ana Bilim Dalında otopsi yapılan 1.212 olgu retrospektif olarak incelendiğinde; olguların 66 (%5,4)'ünün asker ölümü olduğu saptandı. Bu olgular yaş, cinsiyet, rütbe, ölüm zamanı, orijin ve ölüm nedeni açısından değerlendirildi. **Bulgular:** Bu çalışmada olguların tamamı erkek olup, ölümlerin en sık 21 (%36,4) yaşında meydana geldiği görüldü. Orijin bakımından ölümlerin en sık %47 (n=31) ile terör, %28,8 (n=19) ile de intihar kaynaklı olduğu saptandı. Ölümlerin 49 (%74,2) olguya en fazla ateşli silah yaralanması sonucu gerçekleştiği ve ölen askerlerin %71 (n=47)'inin rütbesinin er ve erbaş olduğu tespit edildi. **Sonuç:** Asker ölümlerinin aydınlatılması için adli tahkikat, otopsi ve postmortem incelemeler detaylı olarak yapılmalıdır. Asker ölümlerinde intiharların sık görülmesi nedeni ile askeri personele gerekli psikolojik destek ve eğitim verilmesinin intihar olgularının azalmasına katkı sağlayacağı sonucuna varıldı.

Anahtar Kelimeler: Askeri personel; otopsi; adli tıp

ABSTRACT Objective: Military service is the mission undertaken by all young and healthy male members of the population in Turkey after reaching 20 years of age. Soldiers are different from other segments of society in terms of their physical and psychiatric health. The reasons and frequency for military deaths vary depending on regional and environmental factors. Our study makes a study and evaluation of military deaths from the perspective of forensic medicine. **Material and Methods:** A retrospective analysis was made of 1,212 cases autopsied at the Fırat University Department of Forensic Medicine for the five-year period 2009-2014 in Elazığ, from which it was determined that 66 of the total (5.4%) were military deaths. These cases were then evaluated in terms of age, gender, rank, time of death, origin and reason for death. **Results:** In our study, all of the cases were males, and death was seen to occur mainly at the age of 21 (36.4%). In terms of origin, it is determined that the deaths occur mostly due to acts of terrorism (47% n=31) and suicide (28.8% n=19). Most deaths are a result of firearm injuries (74.2%; n=49) and the military rank of 71 percent (n=47) of the dead soldiers were ranker and private. **Conclusion:** For a clarification of military deaths, a detailed study of judicial investigations, autopsies and postmortem researches should be carried out. Since deaths from suicide are frequent in the military, we are of the opinion that providing psychological support and education to military personnel will contribute to a decrease in deaths from suicide.

Key Words: Military personnel; autopsy; forensic medicine

doi: 10.5336/forensic.2015-44969

Copyright © 2015 by Türkiye Klinikleri

Türkiye Klinikleri J Foren Med 2015;12(1):9-14

Askerlik yapan kişiler, toplumdaki diğer popülasyonlara göre daha sağlıklı bireylerdir.¹ Bunda askerlerin büyük çoğunluğunun genç yaşta olması ve askerlik öncesi sağlık taramalarının yapılması rol oynamaktadır. Asker ölümlerinin sıklığı ve nedenleri araştırıldığında çevresel ve bölgesel birçok değişik faktör bulunmakla birlikte, bunların büyük bir kısmı doğal olmayan ölümler sonucu gerçekleştiği görülmektedir.²

Savaş olmayan durumlarda askerlerin intihar ve kaza sonucu ölümleri ön plana çıkmaktadır.³ Ayrıca, son yıllarda yapılan çalışmalarda savaş esnasında da intihar oranlarının yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.³⁻⁵ Bazı Avrupa ülkelerinde, genç-orta yaş erkek popülasyonundaki en sık ölüm nedeninin intihar olduğu görülmektedir.⁶

Kaza sonucu ölümler asker ölümlerinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Bu duruma askerlik sırasında ölümcül yaralanmalara neden olabilecek kaza riskinin yüksek olması neden olmaktadır.⁷ Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde yapılan bir çalışmada, kaza sonucu ölümün askerlerde en sık ölüm nedeni olduğu bildirilmiştir.⁸

Bu çalışmada, bölgede otopsis yapılan asker ölümlerinin incelenerek literatürdeki benzer çalışmalarla karşılaştırılması ve adli tıp açısından konunun ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmesi amaçlandı.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Adli Tıp Ana Bilim Dalında 1 Ocak 2009-1 Ocak 2014 tarihleri arasında ölü muayenesi ve otopsis yapılan 1.212 olgu değerlendirildi. Asker ölümü olduğu saptanan 66 olgu, retrospektif olarak yaş, cinsiyet, rütbe, orijin, ölüm nedeni, olay yeri ve olayın meydana geldiği zaman parametrelerine göre incelendi. Ayrıca, ölümün ateşli silah ile olduğu saptanan olgular atış mesafesi ve yara lokalizasyonu açısından değerlendirildi. Ölüm orijini otopsi bulguları ve adli tahkikat dosyası göz önüne alınarak; kaza, intihar, cinayet, doğal ölüm, terör ve nedeni belirleemeyen ölümler olarak sınıflandırıldı. Atış mesafesi tayininde olay yeri incelemesi ve gıysi incelemeleri dikkate alındı. Tablo ve grafikler SPSS

18 programı kullanılarak istatistiksel açıdan analizleri yapıldı.

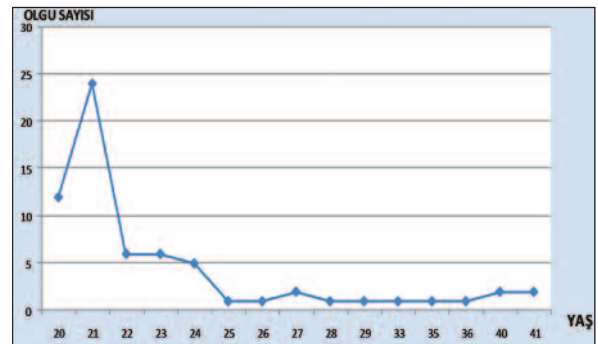
BULGULAR

Elazığ ve çevre illerde (Tunceli, Bingöl) 1 Ocak 2009-1 Ocak 2014 tarihleri arasında meydana gelen olaylar sonucunda ölü muayenesi ve otopsis Fırat Üniversitesi Adli Tıp Ana Bilim Dalında yapılan 1.212 adli olgudan 66 (%5,4)'ünün asker ölümü olduğu saptandı.

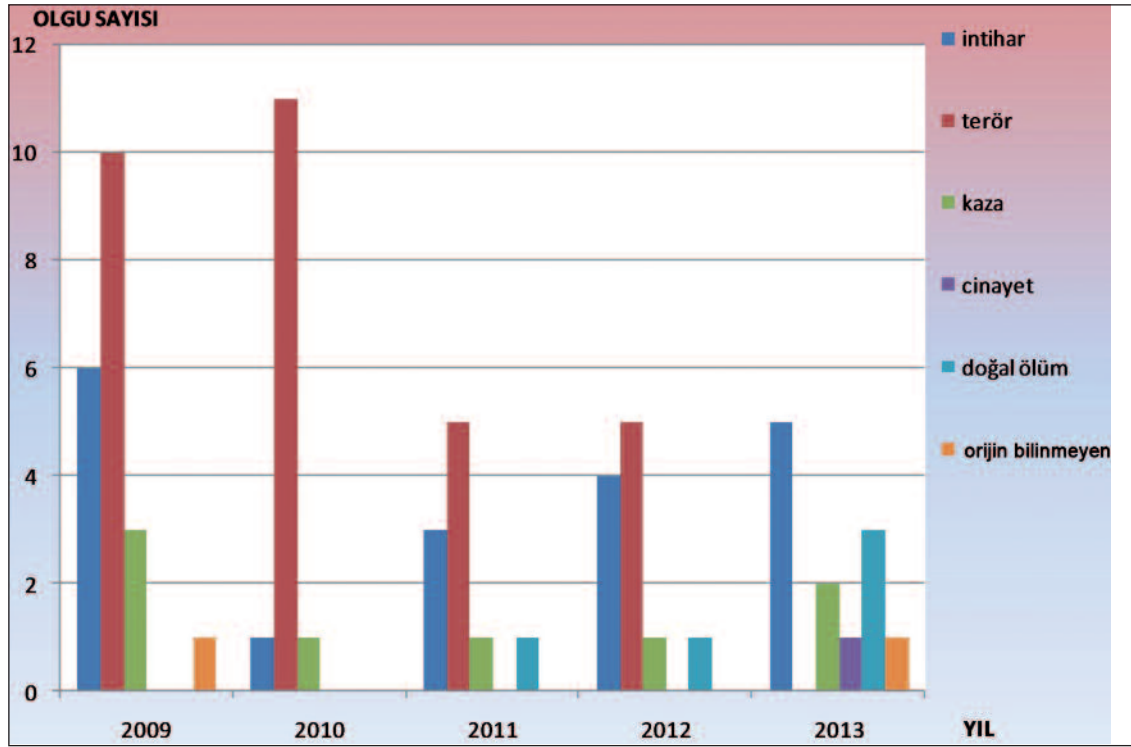
Tamamı erkek olan olguların en küçüğü 20, en büyüğü 41 yaşında olup, yaş ortalaması 23,66±5,45 yıl idi. Olguların en sık 24 (%36,4)'ünün 21 yaşında, 12 (%18,2)'sinin 20 yaşında olduğu görüldü (Şekil 1). Yıllara göre ölümler incelendiğinde; en çok ölümün 2009 yılında en az ise 2011 yılında olduğu saptandı.

Bu çalışma içindeki olgular orijinlerine göre incelendiğinde; %47 (n=31)'sinin terör çatışması, %28,8 (n=19)'inin intihar, %12,1 (n=8)'inin kaza, %7,6 (n=5)'sının ise doğal bir neden sonucu öldüğü bulundu. Terör sonucu ölümün en sık 2009 yılında meydana geldiği, 2013 yılında ise terör sonucu ölüm olgusuna rastlanmadığı saptandı (Şekil 2).

Olgular ölüm nedenlerine göre incelendiğinde, en sık ölümün %74 (n=49) ile ateşli silah yaralanması sonucu meydana geldiği saptandı. İntihar sonucu meydana gelen ölümlerin 18'inin ateşli silahla, 1'inin ise tıbbi ilaç intoksikasyonu sonucu olduğu, terör kaynaklı ölümlerin ise tamamının ateşli silah ve patlayıcı madde sonucu meydana geldiği saptandı. Ayrıca, doğal ölümlerin tamamının miyokard infarktüsü sonucu geliştiği; kaza sonucu ölümlerin ise ateşli silah, düşme, kesici-delici alet yaralanması, gaz zehirlenmesi ve mide içeriğinin aspirasyonu sonucu meydana geldiği tespit edildi (Tablo 1).

ŞEKİL 1: Olguların yaşa göre dağılımı.

ŞEKİL 2: Olguların yıllara göre dağılımı.

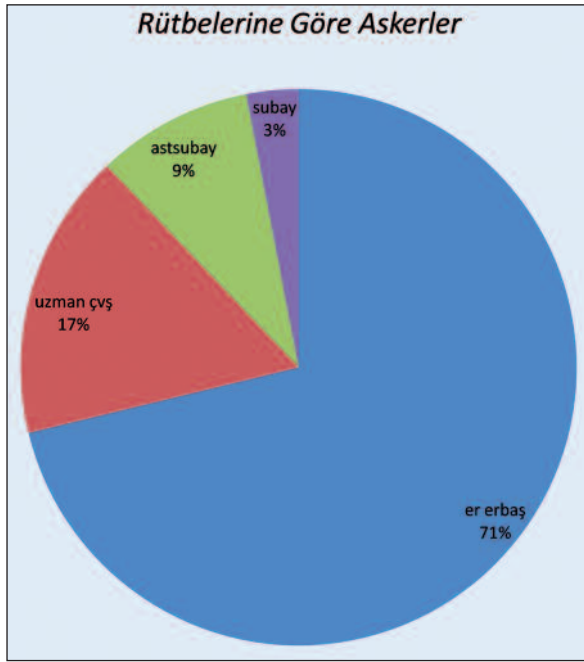
TABLO 1: Olguların ölüm nedenleri ve orijinlerinin dağılımı.

Ölüm nedeni	Ölüm orijini						Toplam	
	Terör	İntihar	Kaza	Doğal ölüm	Cinayet	Orijini bilinmeyen		
Ateşli silah yaralanması	25	18	4	-	1	1	49	%74,2
Patlayıcı madde yaralanması	6	-	-	-	-	-	6	%9,1
Akut miyokard infarktüsü	-	-	-	5	-	-	5	%7,6
İlaç intoksikasyonu	-	1	-	-	-	-	1	%1,5
Düşme	-	-	1	-	-	-	1	%1,5
Gaz zehirlenmesi	-	-	1	-	-	-	1	%1,5
Mide içeriği aspirasyonu	-	-	1	-	-	-	1	%1,5
İlaç anafilaksisi	-	-	-	-	-	1	1	%1,5
Kesici-delici alet yaralanması	-	-	1	-	-	-	1	%1,5
Toplam	31 (%47)	19 (%28,8)	8 (%12,1)	(5 %7,6)	1 (%1,5)	2 (%3)	66	

Ölen askerlerin 47 (%71)'sinin er ve erbaş olduğu, bunu 11 (%16,7)'inin uzman çavuş, 6 (%9)'sının astsubay ve 2 (%3)'sinin subay olduğu öğrenildi (Şekil 3). Terör sonucu ölümlerin tamamının arazide meydana geldiği, intihar ve kaza sonucu ölümlerin ise en fazla askeri birlik içerisinde meydana geldiği saptandı (Tablo 2).

Ateşli silah ile meydana gelen 49 ölüm olgusu değerlendirildiğinde; atış mesafesine göre 21 olguda uzak atışla, 19 olgu da ise bitişik-bitişik yakın me-

safeden yapılan atışla ölüm olduğu görüldü. Terör çatışmasında en sık uzak atış görülürken, intihar orijinli ölümlerin tamamına yakının bitişik veya bitişik yakın atış ile meydana geldiği görüldü. Olguların 33'ünde tek atış, 16'sında çoklu atış olduğu saptandı (Tablo 3). Yara lokalizasyonuna göre en sık 18 (%36,7) olguyla baş bölgesinde yaralanma meydana geldiği tespit edildi. İntihar kaynaklı ölümlerin de %66,7 (n=12)'sinin baş bölgesinde yaralanma sonucu olduğu saptandı (Tablo 4).

ŞEKİL 3: Askerlerin rütbelerine göre oranları.

Olgular oluş zamanına göre incelendiğinde 10 (%15,2) olgunun ile en sık mayıs ayında, 24 (%36,2) olgunun ise yaz mevsiminde görüldüğü be-

lirlendi. İntihar sonucu ölümlerin kış aylarında, terör sonucu ölümlerin ise yaz aylarında daha sık meydana geldiği saptandı (Şekil 4).

TARTIŞMA

Asker ölümleri ülkeler arası çok farklılık gösterdiği gibi, ülkemizin çeşitli bölgelerinde de farklı oranlarda görülmektedir. Çalışmada, beş yıllık süre içerisindeki 1.212 otopsi ve ölü muayenesinin %5,4 (n=66)'ünü asker ölümleri oluşturmaktadır. Bu oran İstanbul'da %1,3, Bursa'da %1,27 olarak bulunmuştur.^{2,9} Bölge-
mizdeki bu farklılıkta Elazığ ve çevre illerin terör böl-
gesi olmasından kaynaklandığını düşünmekteyiz.

Olguların tamamının erkek olması, ülkemizde askerlik görevinin erkekler tarafından yerine getirilmesinden kaynaklanmaktadır. Çalışmada olguların 24 (%36,4)'ünün 21 yaşında, 12 (%18,2)'sinin 20 yaşında olduğu, ayrıca %71 (n=47)'inin er ve erbaşlardan meydana geldiği saptandı. Bu veriler ülkemizdeki diğer çalışmalarla uyumlu bulunmuştur.^{2,9,10} Ülkemizde asker-
rin önemli bir çoğunluğunun genç yaşta ve er-erbaş olmasına bağlı olduğu sonucuna varıldı.

TABLO 2: Olguların gerçekleştiği yer ve orijin bakımından değerlendirilmesi.

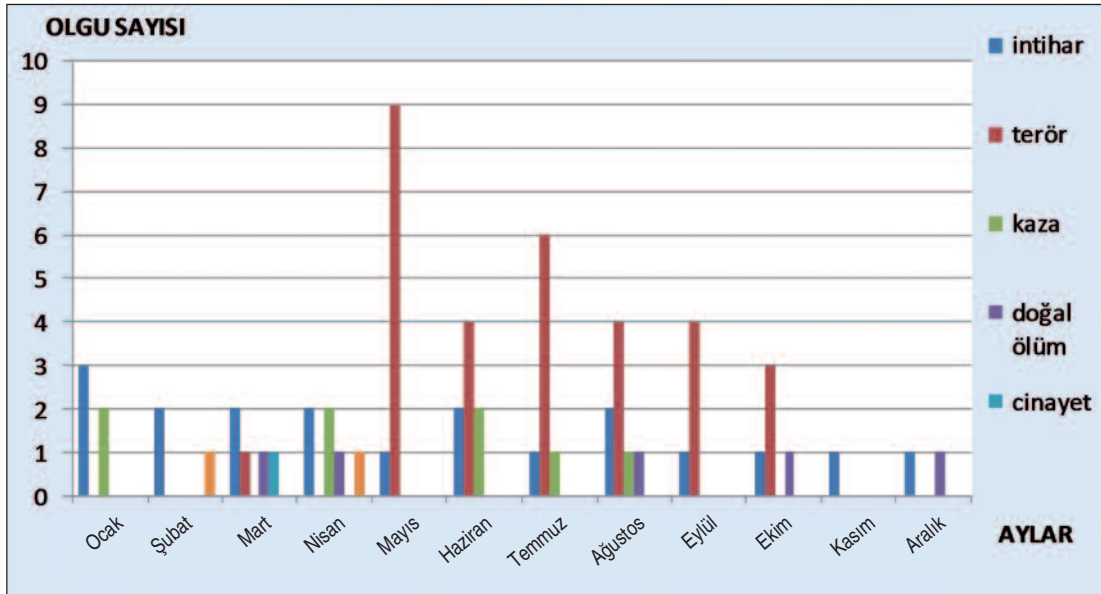
Ölüm yeri	Ölüm orijini						Toplam	
	Terör	İntihar	Kaza	Doğal ölüm	Cinayet	Orijini bilinmeyen		
Arazi	27	-	-	-	-	-	27	%40,9
Askeri birlik	4	19	8	3	-	2	36	%54,6
Ev	-	-	-	1	1	-	2	%3
Taşıt	-	-	-	1	-	-	1	%1,5
Toplam	31 (%47)	19 (%28,8)	8 (%12,1)	5 (%7,6)	1 (%1,5)	2 (%3)	66 (%100)	%100

TABLO 3: Olguların orijin ve atış mesafesine göre dağılımı.

Atış mesafesi	Ölüm orijini					Toplam	
	Terör	İntihar	Kaza	Cinayet	Orijini bilinmeyen		
Bitişik-bitişğe yakın	2	16	1	-	-	19	%38,8
Yakın	-	1	1	-	1	3	%6,1
Uzak	19	-	1	1	-	21	%42,9
Bitişik+yakın	-	1	-	-	-	1	%2
Bitişik+uzak	3	-	-	-	-	3	%6,1
Yakın+Uzak	1	-	-	-	-	1	%2
Tespit edilemeyen	-	-	1	-	-	1	%2
Toplam	25 (%51)	18 (%36,7)	4 (%8,1)	1 (%2)	1 (%2)	49	%100

TABLO 4: Olguların orijin ve yara lokalizasyonuna göre değerlendirilmesi.

Yara lokalizasyonu	Ölüm orijini					Toplam	
	Terör	İntihar	Kaza	Cinayet	Orijini bilinmeyen		
Baş	4	12	1	-	1	18	%36,7
Göğüs	1	2	3	-	-	6	%12,2
Batın	1	2	-	-	-	3	%6,1
Ekstremit	1	-	-	-	-	1	%2
Baş-göğüs	1	-	-	-	-	2	%4,1
Baş-göğüs-ekstremit	5	-	-	-	-	5	%10,2
Baş-ekstremit	1	-	-	-	-	1	%2
Göğüs-batın	4	2	-	1	-	7	%14,3
Göğüs-ekstremit	2	-	-	-	-	2	%4,1
Göğüs-batın-ekstremit	3	-	-	-	-	3	%6,1
Batın-ekstremit	1	-	-	-	-	1	%2
Toplam	25 (%51)	18 (%36,7)	4 (%8,1)	1 (%2)	1 (%2)	49	%100

ŞEKİL 4: Ölüm orijinlerinin aylara göre dağılımı.

Çalışma ölüm orijinlerine göre incelendiğinde; %47 (n=31)'sinde terör çatışması, %28,8 (n=19)'inde intihar, %12,1 (n=8)'inde kaza ve %7,6 (n=5)'sında doğal ölüm bulunmuştur. İsrail ve ABD'de yapılan bazı çalışmalarda da asker ölümlerinin en sık nedeni intihar olarak saptanmıştır.^{3,11} Genç erkek ölümlerinin de en sık nedeninin intihar olması bu veriyi desteklemektedir.⁶ Ayrıca, Bosnar ve ark.nın yaptığı çalışmada, savaş sırasındaki askerlerde intihar oranının savaş öncesine göre arttığı saptanmıştır.⁵ Bu çalışmada intiharın

ikinci sıklıkta olup, bunun bölgemizdeki terör olayları nedeniyle olduğunu düşünmekteyiz. Asker ölümlerinde intiharın sık görülmesi bu dönemin psikolojik açıdan daha fazla stres oluşturduğunu düşündürülebilir. Bu çalışmada kazalar en sık üçüncü neden olarak saptanmıştır. Literatürle uyumlu olarak, çalışmada doğal olmayan ölümler asker ölümlerinin %92,4'ünü oluşturmaktadır. Doğal ölümler ise %7,6 oranında meydana gelmiştir.⁹

Olguların ölüm nedeni olarak en sık ateşli silah yaralanması (%74,2) bulunmuştur. İntihar so-

nucu ölümlerin ise %94,7'si ateşli silah ile oluşmuştur. Scoville ve ark.nın yaptığı çalışmada da intiharların %45 oranla en sık nedeni ateşli silah yaralanmasıdır.¹¹ Askerlerin ateşli silahlara kolay ulaşabilir olmasının bu yüksek oranlara yol açtığı kanaatindeyiz.

Çalışmada doğal ölümlerin tamamı miyokart infarktüsü nedeni ile oluşmuştur. Uluslararası yapılan çalışmalarda da asker ölümlerinde doğal ölümlerin az görüldüğü, bunların da önemli kısmını kardiyak kökenli ölümlerin oluşturduğu saptanmıştır.^{12,13} Askerlerde meydana gelen ani ölümlerde efor, stres ve daha önceden fark edilmeyen kalp anomalilerinin rol oynadığını düşünmekteyiz.

Ateşli silah ile meydana gelen 49 ölüm olgusu değerlendirildiğinde; ölümlerin atış mesafesine göre 21 (%42,8) olguda uzak atış, 19 (%38,7) olguda ise bitişik-bitişik yakın atış mesafesinden yapılması sonucu oluştuğu görüldü. İntihar kaynaklı ölümlerde en sık bitişik atış (%87) ve baş bölgesi yaralanması (%67) saptandı. Ulusal ve uluslararası çalışmalarda da ateşli silah ile intihar eden-

lerde; benzer şekilde baş bölgesi ve bitişik atış aralanmalarının daha sık olduğu dikkat çekmektedir.¹⁴⁻¹⁷

Ölümlerin en sık Mayıs ayında (%15,2) ve yaz mevsiminde (%36,2) meydana geldiği, ancak intihar olgularının kış aylarında daha sık olduğu saptandı. İtalya ve Erzurum'da yapılan benzer çalışmalarda da intihar sonucu ölümlerin kış aylarında sık olduğu bildirilmiştir.^{16,18} Ayrıca, terör çatışması sonucu oluşan ölümlerin büyük çoğunluğu arazide gerçekleşirken, intiharların tamamı askeri birlik içerisinde olmuştur. Askeri personelde zaman ve yer gibi faktörlerin intihar etme riskini artırdığı görülmektedir.

SONUÇ

Asker ölümlerinin aydınlatılması için adli tahkikat, otopsi ve postmortem incelemeler detaylı olarak yapılmalıdır. Asker ölümlerinde intiharların sık görülmesi nedeni ile askeri personele gerekli psikolojik destek ve eğitim verilmesinin intihar olgularının azalmasına katkı sağlayacağı sonucuna varıldı.

KAYNAKLAR

- McLaughlin R, Nielsen L, Waller M. An evaluation of the effect of military service on mortality: quantifying the healthy soldier effect. *Ann Epidemiol* 2008;18(12):928-36.
- Türkmen N, Fedakar R, Eren B, Durak D. [Soldier death autopsies in Bursa]. *Adli Tıp Bülteni* 2006;1(3):99-103.
- Yacobi A, Fruchter E, Mann JJ, Shelef L. Differentiating Army suicide attempters from psychologically treated and untreated soldiers: a demographic, psychological and stress-reaction characterization. *J Affect Disord* 2013;150(2):300-5.
- Hoge CW, Castro CA. Preventing suicides in us service members and veterans: concerns after a decade of war. *JAMA* 2012;308(7):671-2.
- Bosnar A, Stemberga V, Coklo M, Koncar GZ, Definis-Gojanovic M, Sendula-Jengic V, Katic P. Suicide and the war in Croatia. *Forensic Sci Int* 2005;147 Suppl:S13-6.
- Gunnell D, Middleton N, Whitley E, Dorling D, Frankel S. Why are suicide rates rising in young men but falling in the elderly?-a time-series analysis of trends in England and Wales 1950-1998. *Soc Sci Med* 2003;57(4):595-611.
- Jones BH, Perrotta DM, Canham-Chervak ML, Nee MA, Brundage JF. Injuries in the military: a review and commentary focused on prevention. *Am J Prev Med* 2000;18(3 Suppl):71-84.
- Powell KE, Fingerhut LA, Branche CM, Perrotta DM. Deaths due to injury in the military. *Am J Prev Med* 2000;18(3):26-32.
- Koç S, Albek E, Kulusayın Ö, Özterk İ. [Young soldier death: 208 autopsy cases]. *Adli Bilimler Kongresi* 12-15 Nisan 1994, Kongre Kitabı. Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi; 1995. p.121-5.
- Yorulmaz C, Dokgöz H, Arıcan N, Tuğcu H, Koç S. [Forensic soldier deaths]. *Gülhane Tıp Dergisi* 2002;44(3):313-7.
- Scoville SL, Gardner JW, Potter RN. Traumatic deaths during us armed forces basic training 1977-2001. *Am J Prev Med* 2004;26(3):194-204.
- Eckart RE, Scoville SL, Campbell CL, Shry EA, Stajduhar KC, Potter RN, et al. Sudden death in young adults: a 25-year review of autopsies in military recruits. *Ann Intern Med* 2004;141(11):829-34.
- Gardner JW, Gutmann FD, Potter RN, Kark JA. Nontraumatic exercise-related deaths in the us military, 1996-1999. *Mil Med* 2002;167(12):964-70.
- Karger B, Billeb E, Koops E. Accidental firearm fatalities. *Int J Legal Med* 2002;116(6):350-3.
- Kohlmeier RE, McMahan CA, Dimajo VJ. Suicide by firearms, a 15-year experience. *Am J Forensic Med Pathol* 2001;22(4):337-40.
- Verzeletti A, Astorri P, De Ferrari F. Firearm-related deaths in Brescia (Northern Italy) between 1994 and 2006: a retrospective study. *J Forensic Leg Med* 2009;16(6):325-31.
- Fedakar R, Gündoğmuş UN, Türkmen N. Firearm-related deaths in two industrial cities of Turkey and their province. *Leg Med (Tokyo)* 2007;9(1):14-21.
- Kır MZ, Ketenci HÇ, Başbulut AZ, Özsoy S. [Evaluation of firearm-related deaths in Erzurum]. *J For Med* 2012;26(1):27-37.